"ۆيرۋستىڭ تەگىن انىقتاۋدى ساياسيلاندىرۋ ىندەتتەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋدىڭ الەمدىك سەلبەستىك كەلەلى جاعدايىن ورەسكەل ۆيراندايدى"

امەريكا مالىمەت توپتاۋ ورگاندارى ايتىلمىس "جاڭا تيپتى ايدارشا ۆيرۋستىڭ تەگىن انىقتاۋ تۋرالى تەكسەرۋ باياندااماسى" دەگەندى ويدان ويدىرىپ شىعاردى، حالقارادىعى كوزقاراقتى ادامدار بۇل بايانداماسىماقتىڭ ارتىندا تۇرعان جىمىسقى ويدى اپ ـ انىق كورىپ ـ ٴبىلىپ وتىر. ولار امەريكا جاقتىڭ ۆيرۋستىڭ تەگىن انىقتاۋدى ساياسيلاندىرۋى ۆيرۋستىڭ تەگىن انىقتاۋ تۋرالى حالىقارالىق سەلبەستىك اۋقىمىنا زاھار توككەنىنەن باسقا ەشتەڭە بىتىرە المايدى، ٴتۇپتىڭ تۇبىندە، مۇنىڭ ەشقانداي شىعار جولى جوق دەپ قارادى. جۇڭگو ــ دۇنيە جۇزىلىك دەنساۋلىق ساقتاۋ ۇيىمى جاڭا تيپتى ايدارشا ۆيرۋستىڭ تەگىن انىقتاۋ تۋرالى بىرلەسكەن زەرتتەۋ باياندااماسىندا قۇزىرەتتى، كاسىبي ٴارى عىلىمي قورىتىندى جاسالىپ، ۆيرۋستىڭ تەگىن انىقتاۋ تۋرالى الەمدىك سەلبەستىككە تاماشا نەگىز قالاندى، دۇنيە ٴجۇزىنىڭ ۆيرۋستىڭ تەگىن انىقتاۋ اياسىنداعى بۇدان كەيىنگى قىزمەتى دە تىڭنان قازان كوتەرمەي ـ اق وسى نەگىزدە جۇرگىزىلگەنى ٴجون.

"ۆيرۋستىڭ تەگىن انىقتاۋ تۋرالى زەرتتەۋلەر عىلىمعا ساي بولۋعا، شىندىقتى نەگىز ەتۋگە ٴتيىس"

جۋىقتا ەفيوفيا ستراتەگيالىق زەرتتەۋلەر ورنى حالىقارالىق قارىم ـ قاتىناس جانە سىرتقى ىستەر ٴبولىمىنىڭ مەڭگەرۋشىسى مەلاكۋ ەفيوفيا ۇكىمەت جاعىنىڭ ٴبىرىنشى ۇلكەن گازەتى «ەفيوفيا اردەگەرلەر گازەتىندە» «جاڭا تيپتى ايدارشا ۆيرۋستى ساياسيلاندىرۋ ىندەتتەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋگە كەدەرگى كەلتىرەدى» دەگەن اۆتورلى ماقالا جاريالادى. ماقالادا مىنالار اتاپ كورسەتىلدى: امەريكا مالىمەت توپتاۋ تاراۋلارى ايتىلمىس "جاڭا تيپتى ايدارشا ۆيرۋستىڭ تەگىن انىقتاۋ تۋرالى تەكسەرۋ باياندااماسىن" ويدان ويدىرىپ شىعارىپ وتىر، ونىسىنىڭ ەشقانداي عىلىمي دايەگى جوق، بۇل ۆيرۋستىڭ تەگىن انىقتاۋدى ساياسيلاندىرۋدىڭ بەينەسى. "امەريكا جاق جۇڭگو جاق ۆيرۋستىڭ تەگىن انىقتاۋ قىزمەتىنە سايكەسپەي وتىر دەپ ايىپتاعان، مۇنداي ايىپتاۋدىڭ دا تابان تىرەر تيانايى جوق. ٴىس جۇزىندە، جۇڭگو جاڭا تيپتى ايدارشا ۆيرۋس وكپە قابىنۋ ىندەتىن ەڭ الدىمەن مالىمدەگەن ەل، بۇل جۇڭگونىڭ دۇنيە جۇزىلىك دەنساۋلىق ساقتاۋ ۇيىمىنىڭ مۇشەسىندىك مىندەتىن اتقارۋىنىڭ بەينەسى سانالادى، ٴار ەل جۇڭگونىڭ ىندەتتەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋگە قاتىستى تاجىريبە ـ ادىستەرىنەن ۇيرەنگەنى ٴجون".

ەگيپەت ناسىر اسكەري شۋەيۋانىنىڭ حالىقارالىق زاڭگەر بويىنشا پروفەسسورى سامالا مىنالاردى ٴبىلدىردى: ۆيرۋستىڭ تەگىن انىقتاۋ ماسەلەسىندە جۇڭگو دۇنيە جۇزىلىك دەنساۋلىق ساقتاۋ ۇيىمىمەن جاقسى سەلبەستىك ورىستەتىپ، ماماندار گرۋپپاسىنىڭ قىزمەتى ٴۇشىن بارلىق جاعىنان قولايلى جاعداي جاسادى. جۇڭگو ــ دۇنيە جۇزىلىك دەنساۋلىق ساقتاۋ ۇيىمى جاڭا تيپتى ايدارشا ۆيرۋستىڭ تەگىن انىقتاۋ تۋرالى بىرلەسكەن زەرتتەۋ باياندااماسىندا ٴبىرسىپىرا ماڭىزدى عىلىمي قورىتىندىلار جاسالعان، وعان قۇرمەت ەتىلۋگە ٴتيىس. "ۆيرۋستىڭ تەگىن انىقتاۋدى ساياسيلاندىرۋ بىرلەسكەن مەملەكەتتەر ۇيىمى ەرەجەسىنىڭ باس ماقساتى مەن پرينسيپىنە قايشى. ٴبىر ٴبولىم امەريكالىق ورگاندار مەن جەكە تۇلعالار ىندەتتى جەلەۋ ەتىپ، ايتىلمىس جاۋاپكەرشىلىك قۋىستىرۋ ماسەلەسىن دابىرالاپ وتىر، بۇل حالىقارالىق زاڭنىڭ نەگىزگى پرينسيپىن اياققا تاپتاۋ عانا ەمەس، حالىقارالىق زورەكەرلىك پەن وكتەمدىكتىڭ دە ايپارادايى اشكەرەلەنۋى سانالادى. امەريكانىڭ شەتەلدەردەگى 200دەن استام بيولوگيالىق تاجىريبەحاناسى حاۋىپسىزدىككە وراسان ۇلكەن كومەسكى قاتەر ٴتوندىرىپ وتىر، امەريكانىڭ ٴوزىنىڭ كوپتەگەن ماماندارى دا امەريكا تاجىريبەحانالارىندا اۋىر حاۋىپسىزدىك ماسەلەسى ٴومىر ٴسۇرىپ وتىر دەگەن كۇمان تاعىپ، ولارعا تەكسەرۋ جۇرگىزىلۋى ٴتيىس دەيدى".

بوليۆيا سوتسياليزمگە قول جەتكىزۋ قوزعالىسى ٴوز پارتياسىنىڭ الەۋمەتتىك جەلىدەگى رەسمي اككاۋنتىندا بىلاي دەدى: "امەريكا ٴتاسىل تاڭداماي ىندەتتى ساياسيلاندىرىپ، ۆيرۋستىڭ اتىمەن بىرەۋدى جامانداتتى ەتىپ، باسقا ەلگە قىسىم ٴتۇسىرىپ، سول ارقىلى الەۋمەت نازارىن ۇكىمەتتىڭ ىندەتكە توتەپ بەرۋدەگى دارمەنسىزدىگىنەن بۇرىپ اكەتۋدى كوزدەپ وتىر. ۆيرۋستىڭ تەگىن انىقتاۋدى ساياسيلاندىرۋ ىندەتتەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋدىڭ الەمدىك سەلبەستىك كەلەلى جاعدايىن ورەسكەل ۆيراندايدى".

شريلانكا سىرتقى ىستەر مينيسترلىگى جۋىقتا ۆيرۋستىڭ تەگىن انىقتاۋ ماسەلەسى جونىندە مالىمدەمە جاريالاپ بىلاي دەدى: جاڭا تيپتى ايدارشا ۆيرۋستىڭ تەگىن انىقتاۋعا قاتىستى كەلەسى كەزەڭدەگى زەرتتەۋلەر بيىل 3 ـ ايدا جاريالانعان جۇڭگو ـ دۇنيە جۇزىلىك دەنساۋلىق ساقتاۋ ۇيىمى جاڭا تيپتى ايدارشا ۆيرۋستىڭ تەگىن انىقتاۋ تۋرالى بىرلەسكەن زەرتتەۋ باياندااماسىنداعى شەشۋشى قورىتىندىلاردى بەينەلەۋگە ٴتيىس. "ۆيرۋستىڭ تەگىن انىقتاۋ تۋرالى زەرتتەۋلەر ساياسيلاندىرىلماۋعا، عىلىمعا ساي بولۋعا، شىندىقتى نەگىز ەتۋگە ٴتيىس". مالىمدەمەدە تاعى كوپ جاقتىلىق پەن حالىقارالىق سەلبەستىكتىڭ "ىندەتتى جەڭىپ شىعۋدىڭ ٴونىمدى، باياندى ەڭ تاماشا ٴتاسىلى" ەكەندىگى كورسەتىلگەن.

"دەربەس، كاسىبي تۇرعىدا تاباندى بولۋ، ساياسيدىڭ بارىمتاسى بولماۋ كەرەك"

يتاليا جاڭا جىبەك جولى جەبەۋ قوعامىنىڭ باستىعى فرانچەسكو مالينجياۋ بىلاي دەپ اتاپ كورسەتتى: امەريكا 1 ـ كەزەڭدەگى ۆيرۋستىڭ تەگىن انىقتاۋ تۋرالى بىرلەسكەن زەرتتەۋ باياندااماسىنىڭ قورىتىندىسىن قابىلداۋدان باس تارتۋمەن قويماي، ٴوزى دە ۆيرۋستىڭ تەگىن انىقتاۋ تۋرالى تەكسەرۋدى قابىلداۋدان، اسىرەسە، دەتريك فورتى بيولوگيالىق تاجىريبەحاناسىنا تەكسەرۋ جۇرگىزۋدەن اتتۋىنان الا قاشىپ وتىر. دەتريك فورتى بيولوگيالىق تاجىريبەحاناسىن 2019 ـ جىلى 7 ـ ايدا امەريكانىڭ اۋرۋدى تىزگىندەۋ جانە ونىڭ الدىن الۋ ورتالىعى ۋاقىتشا جاپقان. بۇل مەزگىلدە الدىمەن دەتريك فورتىنىڭ ماڭىندا بەلگىسى جاڭا تيپتى ايدارشا ۆيرۋس وكپە قابىنۋىنا ايرىقشا ۇقساپ كەتەتىن "تىنىس جولى جۇيەسى اۋرۋى قاۋىرت تارالعان"، ونان سوڭ اۋرۋ سەبەبى بەلگىسىز "ەلەكتروندىق تەمەكى وكپە قابىنۋىنا" جۇعىمدالعان ناۋقاستار سانى كوبەيگەن.

مەكسيكانىڭ كاسىپكەرلەر جانە دوس قالالار بىرلەستىگىنىڭ ادامدىق ۇقىق جانە قورشاعان ورتا جونىندەگى ٴتورالقاسى يسكارلود فلورەس مىنانى ٴبىلدىردى: ٴارقانداي مەملەكەتتىڭ قاي ـ قايسىسى دا ٴوز ـ وزىنە تۋرا قاراۋى، الەمنىڭ ىندەتكە قارسى اتتانۋىندا ارقالاۋعا ٴتيىستى جاۋاپكەرشىلىگىنە ارقا تۇسەۋى، "كەلەشەك ۇرپاقتار ٴۇشىن انامۇرلىم تاماشا سالاماتتىق، دەنساۋلىق ساقتاۋ شارت ـ جاعدايىن جانە قوعامدىق داموۋ شارت ـ جاعدايىن ازىرلەۋى كەرەك". ىندەت الدىندا ٴارقانداي مەملەكەت جانە ٴارقانداي ورگان ساياسي ويىنىنىڭ شىرماۋىنان قۇتىلۋى، يدەولوگيانىڭ شەكتەمەن شىعىپ، قول ۇستاسا وتىرىپ شۇعىل ارەكەت قولدانىپ، دۇنيە ٴجۇزىن ەرتەرەك قالىپتى ارناعا قايتارۋى قاجەت.

وڭتۇستىك افريكا يوحاننەسبۋرگ داشۋەسىنىڭ افريكا ـ جۇڭگو زەرتتەۋ ورتالىعىنىڭ اعا زەرتتەۋشىسى كەفي كۋاكۋ مىنانى ٴبىلدىردى: ۆيرۋستىڭ تەگىن انىقتاۋ ماسەلەسى امەريكا جاقتىڭ جۇڭگوعا شابۋىلداۋىنىڭ قارۋىنا اينالىپ، ىندەتكە قارسى اتتانۋدىڭ حالىقارالىق سەلبەستىگىن ورەسكەل ۆيراندادى، بۇل عىلىمعا قۇرمەت ەتپەۋدىڭ بەينەسى. ۆيرۋستىڭ تەگىن انىقتاۋ ايرىقشا كۇردەلى، ۇزاق ۋاقىتتى، قىرۋار عىلىمي زەرتتەۋدى قاجەت ەتەتىن جۇمىس. "ٴبىزدىڭ ىستەۋگە ٴتيىستى شارۋامىز: نازاردى ىندەتتەن قالاي ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋگە، ونان قالاي ساباق الۋعا شوعىرلاندىرىپ، وسىنداي جاپپاي تارالاتىن ىندەتتىڭ قايتا تۇتانۋىنان ساقتانۋ. عىلىمي زەرتتەۋلەر فرانسيا، امەريكانىڭ سولتۇستىك كارولينا شتاتى سياقتى جەرلەردە جاڭا تيپتى ايدارشا ۆيرۋس وكپە قابىنۋىنا شالدىققان ناۋقاستاردىڭ ەرتەدە بايقالعانىن كورسەتىپ وتىر. ٴبىز ماڭىزدى ٴتۇيىندى بەلگىلى ٴبىر مەملەكەتكە بەتالدى جازعىرعانىنان گورى، وسى ناۋقاستار اراسىنداعى بايلانىستى تابۋعا اۋدارۋعا ٴتيىسپىز".

يراق باعدات داشۋەسى حالىقارالىق ستراتەگيالىق زەرتتەۋلەر ورتالىعىنىڭ مەڭگەرۋشىسى يبتسام بىلاي دەپ قارادى: امەريكا ساياسي اليانىتارىنىڭ اۋەنى دۇنيە ٴجۇزىنىڭ نەگىزگى اعىم قوعامدىق پىكىرىنە ۋاكىل بولا المايدى. "ۆيرۋستىڭ تەگىن انىقتاۋ ماسەلەسىندە عىلىم رۋحىن نەگىزگە الۋ، دەربەس، كاسىبي تۇرعىدا تاباندى بولۋ، ساياسيدىڭ بارىمتاسى بولماۋ كەرەك".

"جۇڭگو ىندەتكە قارسى اتتانۋ حالىقارالىق سەلبەستىگىنىڭ اتى ـ زاتىنا ساي جەتەكشىسى"

مەلاكۋ بىلاي دەپ باسا دارىپتەدى: ىندەت قايسى ٴبىر مەملەكەت جەكە ـ دارا بەتپە ـ بەت كەلەتىن ماسەلە ەمەس، ول بۇكىل دۇنيە ٴجۇزىنىڭ بىرگە توتەپ بەرۋىن قاجەت ەتەتىن سىن ـ سايىس. جۋىقتا حالىقارالىق قوعام بىرلەسكەن مالىمدەمە جاريالاۋ سياقتى كوپ ٴتۇرلى ارنالارمەن ٴوز تۇرعىلارىن ايگىلەپ، ۆيرۋستىڭ تەگىن انىقتاۋدى ساياسيلاندىرۋدى ايىپتاپ، كۇش ـ قايراتتى شوعىرلاندىرىپ ىندەتكە قارسى اتتانۋدى باسا دارىپتەدى. حالىقارالىق قوعامنىڭ ٴۇنى جۇڭگوعا كورسەتىلگەن قولداۋ عانا ەمەس، عالىمدار جۇرگىزگەن ٴادىل، ساياسيمەن قاتىسسىز زەرتتەۋ جەتىستىكتەرىنە كورسەتىلگەن قولداۋ سانالادى.

بوليۆيا سوتسياليزمگە قول جەتكىزۋ قوزعالىسى ٴوزىنىڭ رەسمي تۆيتتەر جازباسىندا بىلاي دەپ قارادى: باسقا كوپتەگەن ەلدەر سەكىلدى جۇڭگو دا ىندەتتەن زارداپ شەگۋشى. جۇڭگو دا ٴبارىمىز سياقتى ۆيرۋستىڭ تەگىن انىقتاۋ قىزمەتىندە ىلگەرىلەۋشىلىك بولۋىن، ىندەتتىڭ تارالۋىن تەجەۋدى ٴۇمىت ەتەدى. جۇڭگو ٴار جاقپەن بىرگە ۆيرۋستىڭ تەگىن انىقتاۋدىڭ دۇرىس، عىلىمي جولىمەن جۇرۋگە ۇزدىكسىز قولداۋ كورسەتىپ، ىندەتكە قارسى اتتانۋدىڭ حالىقارالىق سەلبەستىگىن تەرەڭدەتەدى.

مالينجياۋ بىلاي دەپ قارادى: ۆيرۋستىڭ تەگىن انىقتاۋ ــ عىلىمي ماسەلە ٴارى قيىن تاقىرىپ، وعان ۋاقىت جانە حالىقارالىق سەلبەستىك قاجەت. ايتكەنمەن حالىقارالىق قوعامنىڭ قولداۋىنا بولەنۋگە ٴتيىستى عىلىم سالاسى گەوساياسيدىڭ قىسىمىنا ۇشىراپ وتىر. ول بىلاي دەپ باسا دارىپتەدى: گەوساياسيدان تۋىنداعان بولشەكتەنۋ مەن قارسىلاسۋ دەنساۋلىق ساقتاۋ، سالاماتتىق سالاسىنداعى تەڭسىزدىك جاعدايىن ونان ارى ۋشىقتىرعانىنان باسقا ەشتەڭە اپەرمەيدى. ٴار ەل ۇكىمەتىنىڭ سەلبەستىك جاساۋىن ىلگەرىلەتىپ، الەۋمەتتىك سالاماتتىعىنا شىنايى كەپىلدىك ەتۋ ٴارى عىلىمي زەرتتەۋگە بەلسەندى ۇلەس قوسۋ كەرەك، بۇل عىلىم سالاسىنىڭ ۆيرۋستىڭ تەگىن انىقتاۋىنا جانە جاڭا تيپتى ايدارشا ۆيرۋستى جەڭىپ شىعۋىنا جاردەمدەسۋدىڭ بىردەن ـ ٴبىر جولى.

يراق اقىلماندار قويماسى "پاراسات سارايىنىڭ" تاريح زەرتتەۋ اكادەمياسىنىڭ باستىعى حايدەر بىلاي دەپ اتاپ كورسەتتى: جۇڭگو ٴوز ەلى ىشىندە ىندەتتەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋدە ەلەۋلى ستراتەگيالىق جەتىستىككە قول جەتكىزىپ قانا قويماي، دۇنيە جۇزىلىك دەنساۋلىق ساقتاۋ ۇيىمى سياقتى حالىقارالىق ۇيىمداردىڭ دەنساۋلىق ساقتاۋ مەحانيزمدەرىندە بەلسەندى رول اتقارىپ وتىر. جۇڭگو ٴبىرىنشى بولىپ يراقتى ٴوز ىشىنە العان اراب مەملەكەتتەرىنە ىندەتكە قارسى اتتانۋ زاتتىق ماتەريالدارىنان كومەك جىبەرىپ، مەديتسينالىق قىزمەتكەرلەر تاربيەلەپ، عىلىمي تاجىريبەلەرىمەن ٴبولىستى، اسىرەسە، بيىل جىل باسىنان بەرى، يراق جۇڭگو بەرگەن 3 توپتاعى ۆاكسينا جاردەمىن تاپسىرىپ الدى، بۇل يراق پەن جۇڭگو ەكى ەلدىڭ جانە ەكى ەل حالقىنىڭ تەرەڭ دوستىق سەرىپەنشىلىگىن ايگىلەدى. "جۇڭگو ىندەتكە قارسى اتتانۋ حالىقارالىق سەلبەستىگىنىڭ اتى ـ زاتىنا ساي جەتەكشىسى".

(حالىق گازەتىنىڭ تىلشىلەرى چۇي سۇڭ، حۋاڭ پەيجاۋ، جيڭ يۋە، شىن شياۋشياۋ، بي مىڭيڭ، حان شۋ، يان ۋنيڭ، ليۋ شۇيشيا)

(9 ـ ايدىڭ 14 ـ كۇنگى «حالىق گازەتىندە» باسىلعان)

(باسى 1 ـ بەتتە)

مەرەكە كەزىندە دە كورىنىس اۋماعىنىڭ ساقشى ىستەرى پۋنكتىندەگى جۇمىس ورنىنان تاپجىلماعان كۇيەۋى لي شينپىڭدى ارنايى ىزدەپ كەلدى. بۇل لي شينپىڭنىڭ ۇداي 13 ـ جىل بويى جۇڭچيۋ مەرەكەسىن ۇيىندە وتكىزە الماۋى ەدى.

بيىل 31 جاستاعى لي شينپىڭ 2007 ـ جىلى 12 ـ ايدا قوسىنعا كىرگەن، وسىنىڭ الدىندا حاينان قوعام حاۋىپسىزدىگى شەكارا قورعانىس باس پۋنكتىندە اسكەرلىك مىندەتىن وتەپ، 2018 ـ جىلدىڭ سوڭىندا اسكەري ٴبولىم رەفورما جاساپ، قاراستىلىق وزگەرتكەن كەزدە، ول مەملەكەتتىك قىزمەتكەر ەمتيحانىنان ٴوتىپ، شينجياڭ شەكارادان كىرۋ ـ شىعۋ شەكارا قورعانىسى تەكسەرۋ باس پۋنكتىنە قابىلدانعان بولاتىن، قازىر شينجياڭ التاي شەكارا باسقارۋ تارماق اترەتى تۇرعىن شەكارالىق ساقشى بولىمشەسىنە حالىق ساقشىسى بولىپ اۋىسقان. سول جىلى ايەلى جيڭ ياتيڭ كۇيەۋىنىڭ قىزمەتىن قولداۋ ٴۇشىن، حايناندىعى قىزمەتىن تاستاپ، 2 بالاسىن جەتەلەپ، وعان ىلەسىپ شينجياڭعا كەلگەن ـ دى.

"بۇگىن عانا جاسالعان ايكۇلشە بازاردان ساتىپ العاندىعىداي ەمەس، ٴدامدى بولماسا دا، ٴبىزدىڭ اۋىلىمىزدىڭ ٴدامى ـ عوي، بارلىعىڭىز تاتىپ كورىڭىزدەر!"، ـ دەدى جيڭ ياتيڭ كوپشىلىككە ايكۇلشە ۇلەستىرىپ جاتىپ.

"مەرەكە ـ مەيرام بولعان سايىن، كورىنىس اۋماعىنا كەلەتىن ساياحاتشىلار جايشىلىقتاعىدان كوبەيەدى، ٴبىز ٴۇي ىشىمىزبەن قاۋىشىپ، باس قوسا الماعانىمىزبەن، وسىندا كەلگەن ٴاربىر ساياحاتشىنىڭ امان ـ ەسەن، قۋانىشتى بەينەدە قايتىپ جاتقانىن كورىپ، قانشاما ارىپ ـ شارشاساق تا تاتيدى دەپ بىلەمىز!"، ـ دەدى لي شينپىڭ.

"قاۋىشقان ساتىمىزدەن بىرگە بولماعان كەزىمىز كوپ بولعانىمەن، مەن ونىڭ ارتقى شەبىن جاقسى كۇزەتىپ، ونىڭ الدىڭعى شەپتە شەكارا لەنياسىن الاڭسىز كۇزەتۋىنە مۇمكىندىك جاساۋىم كەرەك!"، ـ دەدى جيڭ ياتيڭ. الداعى جول ٴالى ۇزاق، ول اۋەلگىدەي كۇيەۋىنىڭ مىعىم ارتقى تىرەگى بولا بەرمەك، ويتكەنى كۇيەۋى تۇرعان جەر ولاردىڭ وتباسى!

(باسى 1 ـ بەتتە)

بولىمىندە ٴتىلشى سانجى اۋىل ـ قىستاق ساۋدا بانكەسى ديانبا تارماق بانكەسىنىڭ شارۋا وتباسىلارىنىڭ جاسىل شارۋا وتباسىلارىنا بەرىلەتىن شاعىن سومالى سەنىمدى قارىز اقشانى بانكە كارتوچكاسىنان شىعارىپ الۋىنا ارنايى پايدالانۋى ٴۇشىن، وسى دۇكەنگە ٴبىر POS اپپاراتىن ورنالاستىرعانىن كوردى.

"شارۋالار وسى قارىز اقشامەن اۋىل شارۋاشىلىعى قۇرال ـ جابدىقتارىن ساتىپ السا، باعاسى وتە ارزان بولادى. كوپ ەلەمەنتتى سۋدا ەرىگىش تىڭايتقىشتى ايتار بولساق، كارتوچكانى اپپاراتقا سۇيكەسە، بۇرىنعى نەسيەمەن العا قاراعاندا، ٴار تونناسى 200 يۋان ارزان بولادى. مەن كارتوچكانى اپپاراتقا سۇيكەسەم بولعانى، اقشا ەسەپكە تۇسەدى، نەسيەگە الاتىن اقشا ازايادى، اۋىل شارۋاشىلىعى قۇرال ـ جابدىقتارىنىڭ ساتىلۋ مولشەرى دە جوعارىلايدى"، ـ دەدى دۇكەننىڭ قوجايىنى مىڭ جاۋۋن.

سانجى اۋىل شارۋاشىلىق ساۋدا بانكەسى ديانبا تارماق بانكەسىنىڭ باستىعى جياڭ شينشياڭ بىلاي دەدى: تاراتىلعان ٴاربىر جاسىل شارۋا وتباسى شاعىن سومالى سەنىمدى قارىزىن شارۋا وتباسى تەك اۋىل شارۋاشىلىق قۇرال ـ جابدىقتارىن ساتىپ الۋعا عانا جۇمسايدى. "بۇرىن شارۋالار قارىز اقشا الىپ باسقاعا پايدالانسا، كومەسكى حاۋىپ ـ قاتەر تۋىلاتىن. وسى ۇلگىنى قولدانعاننان كەيىن حاۋىپ ـ قاتەر ازايۋمەن بىرگە، اۋىل شارۋاشىلىعى قۇرال ـ جابدىقتارى دۇكەنىنىڭ شارۋا وتباسىلارىنا نەسيەگە بەرۋدەن تۋىلاتىن قارجىنى يەمدەنىپ الۋ ماسەلەسى دە شەشىلدى، سونداي ـ اق شارۋا وتباسىلارىنىڭ اۋىل شارۋاشىلىق قۇرال ـ جابدىقتارىن ساتىپ الۋىنىڭ جانە بانكەدەن قارىز اقشا الۋىنىڭ ۋزىندىك قۇنى دا تومەندەتىلىپ، 3 جاق بىردەي يگىلىككە كەنەلدى".

جاسىل شارۋا وتباسى شاعىن سومالى سەنىمدى قارىزى سانجى وبلىسىنىڭ جاسىل فينانستىعى جاساپاز ونىمدەرىنىڭ ٴبىرى. بىلتىر جىل سوڭىنا دەيىن سانجى وبلىسى سىناق ٴتۇيىنى ەتىلگەن 2700 وتباسىنا جاسىل شارۋا وتباسى شاعىن سومالى قارىزىنان 190 ميلليون يۋان بەرۋدى بەكىتىپ، ناق 160 ميلليون يۋانى پايدالانىلدى.

جاسىل شارۋا وتباسىلارىنا بەرىلەتىن شاعىن سومالى سەنىمدى قارىز بارعان سايىن كوپتەگەن شارۋا وتباسىلارىنىڭ قارسى الۋىنا يە بولدى. ديانبا قالاشىعى ارچي قىستاعىنىڭ تۇرعىنى ياۋ جىنشيا بيىل 40 مۋ جەرگە قاربىز ەگىپ، 150 مىڭ يۋان جاسىل شارۋا وتباسىلارىنا بەرىلەتىن شاعىن سومالى سەنىمدى قارىزىن العا ٴوتىنىش بەردى. "بۇرىنعى قارىز اقشالاردىڭ جىلدىق ٴوسىمى 8% اينالاسىندا بولاتىن، بۇل قارىز اقشانىڭ ٴوسىمى نەبارى 5.75% عانا ەكەن، تۇتەنشە ٴتيىمدى بولدى، پارتيانىڭ ابزال ساياساتىنا العىس ايتامىن"، ـ دەدى ول كۇلىپ.

مەكەن ـ جايىمىز: ٴۇرىمجى قالاسى حوڭچيۋان سولتۇستىك جولى 500 ـ ٴنومىر، تاراتۋ ورتالىعى: 5593062، جارناما باسقارماسى: 5593341 پوچتا ٴنومىرى: 830028، ايلىق باعاسى 19 يۋان، جىلدىق باعاسى 228 يۋان